ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ସହ

ବୃହତ୍ ଢଗମାଳିକା ।

ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ସିଂହଙ୍କ ଦ୍ୱାରା

ତୃତୀୟବାର ପ୍ରକାଶିତ ।

କଟକ ଅରୁଣୋଦୟ ଯନ୍ତ୍ରାଳୟରେ ମୁଦ୍ରିତ ।



Printed by Nityananda Sahoo
at the Arunodaya Press
CUTTACK
1930

ମୂଲ୍ୟ ୦ ° ୵ ଦୁଇଅଣା ମାତ୍ର

ବୃହତ୍ ଢଗମାଳିକା ।



ମହାଦେବଙ୍କର ବାହାନ ହୋଇଣ
ବୃଷଭ ଖାଉଛି ଘାସ ।
ନିଜ ପୁଅ ଯେବେ ବୋଲ ନ ମାନଇ
ପର ପୁଅକୁ କା ଆଶ । ୧ ।
ମୂଷକୁ ସୁନ୍ଦର ପର୍ବତ ଦଣ୍ଡଇ
ମ୍ରିଗଙ୍କି ସୁନ୍ଦର ପତ ।
ବୃଷକୁ ସୁନ୍ଦର ପତ୍ର ଆଭରଣ
ଗୁମ୍ଫାକୁ ସୁନ୍ଦର ଯତ । ୨ ।
ଅସୁନ୍ଦର ବୋଲି ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି
ସୁନ୍ଦର ବା ଅନ୍ଧ କାହିଁ ?
ସୁରୁଙ୍ଗା ହୋଇଲେ ସବୁ ଅସୁନ୍ଦର
ନୂଆରେ ସୁନ୍ଦର ଥାଇ । ୩ ।
ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଗୁଣ୍ଡିଚ୍ଚ ଯାତ ଲେ
ଅମ୍ବ ପଣସରେ ହେଗ ।
ସ୍ୱର୍ଗରୁ ଜନମେ ବୁଆପଥର ଲେ
ଶଗୀର୍ଁ ଜନମେ ସ୍ୱେଗ । ୪ ।

ଅଣସର ଘରେ ଅନାଦ ରହନ୍ତେଲ୍
ଆଷାଢ଼ ବରଷା ଦିନ ।
ଅରକ୍ଷ ପର୍ବତ ଯାତ୍ରୀ ଦୁକ୍କନ୍ତି
ବସିବାକୁ ନାହିଁ ଥାନ । ୫ ।
ଗଛରେ ପାଚିଲା କଦଳୀ କାନ୍ଦି ଯେ
ବିଲରେ ପାଚିଲା ଧାନ ।
ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଏକମୁଖ ହେଲେ
ଆଉ କି ରହିବ ମାନ । ୬ ।
କେତେ ହସୁଥାଇ କାଉ କାଉ ହୋଇ
କେତେ ଭୁଞ୍ଜୁ ଥାଇ ବସି ।
କେତେ ଶୋଇଥାନ୍ତି ଗମ୍ଭିରଭିତରେ
କଥା ପଡ଼େ କହି ହସି । ୭ ।
ଚନ୍ଦ୍ରିଲ ପତର ଅତି ସରୁଆ ଯେ
କଦଳୀ ପତର ବଡ଼ ।
ଦୁଃଖିକ ସୁନ୍ଦର ଭଙ୍ଗା କୁଡ଼ିଆ ଯେ
ରଜାଙ୍କୁ ସୁନ୍ଦର ଗଡ଼ । ୮ ।
ପାଞ୍ଚ ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ପାଞ୍ଚ ମୁଦି ଯେ
ଗଳାରେ ପଦକ ହାର ।
ଝିଅ ଜୋଆଇଁ ଯେ ଏକମୁଖ ହେଲେ
ଗୃହ ଅଧେ ବାହୁ ଘର । ୯ ।
କେଉଁ ଧରଅଛି ଲାଉ ଧୁତୁକି ଯେ
କେଳୁଣୀ ଧରନ୍ତି ଥାଳି ।
ପାଇକ ଧରନ୍ତି ଢାଲ ତରୁଆର
ପଣ୍ଡିତା ହୋଇବ ବଳି । ୧୦ ।

ପାଣି ଝିପି ଝିପି ବରଷୁଅଛି ଲୋ
ବେଙ୍ଗ ଦେଉଛନ୍ତି ରଡ଼ି ।
ଧାନ ଓଲିଆରୁ ମୂଷା ଖାଇଗଲେ
ବୁଢ଼ୀ ଖୋଜୁଅଛି ବାଡ଼ି ।୧୧।
କାଳୀ କୋଚିଲାକ ଲାଜ ମାଡ଼ୁ ନାହିଁ
ପରକୁ କହୁଛି ବାଛି ।
କଳା ଗୋରା ସବୁ ଈଶ୍ୱର ଭିଆଣ
ମନୁଷ୍ୟ କି ଗଢ଼ୁଅଛି ।୧୨।
ପଣସ କଣ୍ଟା ଯେ ଫଳକୁ ସୁନ୍ଦର
ମେଣ୍ଢାକୁ ସୁନ୍ଦର ଧାନ ।
ସୁପୁତ୍ର ହୋଇଲେ କୁଳକୁ ସୁନ୍ଦର
ଦ୍ୱିଜକୁ ସୁନ୍ଦର ଦାନ ।୧୩।
ଘର କରି ଯେବେ ଘରଣୀ ନ ଥାଏ
ତହିଁରେ ନ ଥାଏ ସୁଖ ।
ଧନ ଅର୍ଜି ଯେବେ ଧର୍ମରେ ନ ଲାଗେ
ପଛକୁ ହୁଅଇ ଯକ୍ଷ ।୧୪।
ଡାଳ ଗଛପରେ ବାସ୍ଥା ବସା କଲା
ଯୋଖଣ୍ଡ ଭିତରେ ଓଧ ।
କହ୍ନ ନ କହ୍ଣ ମହନମୂର୍ଖା ଲୋ
ହସି କଲ ମନବୋଧ ।୧୫।
ଚଇତ୍ର ମାସରେ ଗଙ୍ଗାବାରୁଣୀ ଲୋ
କାର୍ତ୍ତିକ ମାସରେ ଦାନ ।
ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଆସି ବସନ୍ତ ହେଲାଣି
ଆଉ ଯିବ କେତେ ଦିନ ।୧୬।

କଂସା ବାଜୁ ଥାଇ ଝୁଣ ଝୁଣ ହୋଇ
ମୟୂର ନାଚଇ ରଙ୍ଗେ ।
ଭଲ ନାଚୁଥାନ୍ତି ନନ୍ଦକୁମର ଲୋ
ଗୋପାଳ ପୁଅଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ।୧୭।
ବଇଁଶୀ ବାଜଇ ସପତ ସ୍ୱରରେ
କୋକିଳ ସ୍ୱବଇ ଡାକେ ।
ଯାହା କପାଳରେ ଯାହା ଲେଖା ଥାଏ
ଦଇବ ଘଟାଏ ବଳେ । ୧୮ ।
ଅମାବସ୍ୟା ରାତିରେ ଚନ୍ଦ୍ର ନ ରହନ୍ତି
ବୁଦ୍ଧେ ନ ରହନ୍ତି ଯତ ।
କ୍ରୋଧୀ ଲୋକଠାରେ ନ୍ୟାୟ ନ ରହଇ
ସ୍ନେହରଠି ନ ଥାଏ ସ୍ୱାଦ । ୧୯ ।
ବାମନ ହୋଇଣ ବଳିଦ୍ୱାରେ ହରି
ମାଗିଲେ ତ୍ରିପାଦ ଦାନ ।
ପରହାସେ ସିନା ମିଛ କହୁଥିଲ
ବଡବାପାଙ୍କର ମନ । ୨୦ ।
କଂସ ସଭାପୁରେ ଶ୍ରୀହରି ମିଳିଲେ
ବଜାଇ କାହାଳୀ ଶଙ୍ଖ ।
ବୁଢୀଙ୍କ ହେଲାଣି ଷାଠିଏ ବରଷ
ଖୋଜୁଛି ପୁରୁଣା ଅଙ୍କ ।୨୧।
ତାମ୍ର ବର କୋଳ ଅଧଲେ ସ ଲଣ୍ଡା
ଅଧଲେ ପାଲଙ୍କ ବେଲ ।
ଶୁଣିଲେ ହସିବେ ଜଗତଯାକରେ
ଯଉତୁକ ଯାହା ଦେଲ । ୨୨ ।

ହାତୀ ଚାଲୁଥାଏ   ନସର ପସର
ବଗ ଚାଲୁଥାଏ ଧୀରେ ।
ଢେଙ୍କୀ ଚାଲୁଥାଏ   ଦୁଲୁ ଦୁଲୁ ହୋଇ
ଶୋଇଥାଏ ମଣ୍ଡିଘରେ ।୨୩।
କୁଡ଼ାକୁ ସୁନ୍ଦର   ବଉଳ ଫୁଲ ଯେ
ଗଳାକୁ ସୁନ୍ଦର ଗୋପ ।
ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କି ସୁନ୍ଦର   ବସ୍ତ୍ର ଆଭରଣ
ମୁନିଙ୍କି ସୁନ୍ଦର ତପ । ୨୪ ।
ଦନ୍ତର ନାଦକୁ   ଭଙ୍ଗା କେତ୍ରୁଆଇ
ନାହରଅ ଚନ୍ଦ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।
ବୋହୂ ପିନ୍ଧିଅଛି   ପଟ୍ଟ ଅଳତା ଯେ
ଶାଶୁ ଦେଖି କରେ ଥଣ୍ଟା ।୨୫।
ଗୋଡ଼ରେ ପିନ୍ଧିଛି   ଚମ ପାଣ୍ଡ୍ରୋଇ ଯେ
ହାତରେ ଧରିଛି ଛତା ।
ଝାଙ୍କିଦେଇଅଛି   ଗଞ୍ଜାଇ ଢଶା ଯେ
ହୋଇଛି ଅମର ମତା ।୨୬।
ବଣରେ ଗର୍ଜିଲା   ବଣ ବୁଢ଼ା ଯେ
କୋରଡ଼େ ଡାକଇ ପେଚ ।
ଯେବେ ଦୁଷ୍ଟସଙ୍ଗ   କରିଲେ ନ ହେବ
ମନ ଯେବେ ଥିବ ସଚ୍ଚ ।୨୭।
ଦନେ କଲ କଟେଲ୍   କାଉକ କଉଛ
ରନ୍ଧଥାଏ ସବୁ ଦନ ।
ସଭାରେ ବସିଣ   ଅନ୍ୟାୟ ନ କହ
ଉଚିତ ନ୍ୟାୟକୁ ଭେଦ ।୨୮।

ଅରକ୍ଷ ରକ୍ଷକ ଅନାଦିନାଥ ଯେ
ଅଛର ରକ୍ଷକ ବାନ୍ଧ ।
ଶୀତରକ୍ଷା କରେ ମୋଟ କମ୍ବଳ ଯେ
ବୃଦ୍ଧ ରକ୍ଷା କରେ ବୁଢ଼ୀ ।୨୯।
ଅତ ପୁଲୁମାଗି ଗଢ଼ା ଝିଅ ହୋଇ
ଦେହ ନ ମିଳଇ ବର ।
ଲକ୍ଷ ବନ୍ଧଣୀ ବ୍ରାହ୍ମଣପୁଅ ଯେ
ବଳେ ଧରି ବନ୍ଧ କରି । ୩୦ ।
ଗାଲୁଆ ବୁଢ଼ାକୁ ଜଣ ମାଡ଼ୁନାହିଁ
ଖାଉଠ ପାଚିଲା ପାନ ।
ଡାଲୁଆ ଭଣ୍ଡାର ଆଗ ବଢ଼ିକରି
ସଭାରେ କହୁଛନ୍ତି ଜ୍ଞାନ । ୩୧ ।
ସଙ୍କରାନ୍ତି ଦିନ ଶଙ୍କର ପୂଜିଲି
ସମୁଖ ପାଇବ ଭେଟ ।
ଗାମୁଛ କନାରେ ଜାଲଯାକ ଗଳ
ଖାଲକୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି ପାଟ । ୩୨ ।
ଚନ୍ଦ୍ରମା ନୁହେଁ ସେ ଚନ୍ଦର ବଣିଆ
ଦେଖୁନ୍ତୁ ପଡ଼ୁଛି ଧସ ।
ଦଇର ନୁହେଁ ଲୋ ଦଇଗ ନୁହେଁ ଯେ
ବଳ ବଳକଆ ସାଗ ।୩୩।
ଦାନ ଦେଲାବେଳେ ଶଙ୍ଖେ ପାଣି ଦେଇ
ହରିଙ୍କି ନ ରହିଲା ଗଙ୍ଗା ।
ଶୁକ ମୁନିଙ୍କର ବୋଲ ନ ମାନିଣ
ଫଳକୁ ପାଇଲେ ଲଜ୍ଜା ।୩୪।

ଅଳସପଣରେ ଚୋଟାଙ୍କୁ ନ ଗଲ
ଆମ୍ବ ଖାଇଗଲେ ବଲ୍ଗୁ ।
ଅଳସ ପଣରେ ଔଷଧ ନ ଦେଲ
ଗିଠିଯାଉ କଳ ଗଲ୍ଗୁ । ୩୫ ।
ଛତର ଗଛରେ ମତର ବାନ୍ଧୁଁ ଲେ
ଦେଖି ମୁଁ କାତର ହେଲ ।
ଧାନ କେଣ୍ତ୍ରାଯାକ କଏ ସେ ନେଲ ମୁଁ
ପାଳ ବୋହୁ ବୋହୁ ମଲ । ୩୬ ।
ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ସ୍ୱାରପଣ ଦେଖି
ଲୁଚ ପସ୍ୱରଇ ରେଷେ ।
ଲଖ ବାନ୍ଧବ କ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୋ ଲେ
ବସିଲ୍ଲ ତ ଚଉକରେ । ୩୭ ।
କଳ ଖୋଜୁଥାନ୍ତି କଳହ୍ମା ପ୍ରିସଏ
ଯଣ ଖୋଜୁଥାନ୍ତି ଦ୍ୱାର ।
ବିବେକୀ ପୁରୁଷ ନ୍ୟାୟ ଖୋଜୁଥାନ୍ତି
ଖଣ୍ଡି ଖୋଜୁଥାନ୍ତି ସ୍ୱେଚ୍ଛା । ୩୮ ।
କର୍ମ୍ମହୀନ ଲୋକ ହରକ୍ତି ଜାନଇ
ଭଳକୁ ଝାନଇ ଯୋଗୀ ।
ଉଲଙ୍ଗ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବସ୍ତ୍ରକୁ ଜାନଇ
ଦୁଃଖିକ ଜାନଇ ଭୋଗୀ । ୩୯ ।
ଲୁପତ କଥାକୁ କେହୁ ନ କହନ୍ତି
କେହୁ ନ ଛୁଡନ୍ତି ଠାଣ ।
ସବୁ ଗୁପ୍ତ କଥା ପ୍ରକାଶ ହୁଅଇ
ପିଣ୍ଡୁଁ ଗଲବେଳେ ପ୍ରାଣ । ୪୦ ।

ଯାହା କରୁଥାଏଁ ସବୁ ସହୁଥାଏଁ
ଉତ୍ତର ନ ଦଏଁ ତାହା ।
ହୃଦନ୍ତ ଭିତର ଯାହା ହୁଏ ମୋର
ସାକ୍ଷୀ ଦଏଁ ଚନ୍ଦ୍ରବାହା । ୪୧ ।

ଅଚିନା ଅକ୍ଷରୁ ଅମୂଲ୍ୟ ପଦାର୍ଥ
ଅନୁସରିଥିଲେ ପାଇ ।
ଅନାଥନାଥଙ୍କ ଅନୁଗ୍ରହ ହେଲେ
କ୍ଷଣକେ ପ୍ରାପତ ହୋଇ । ୪୨ ।

ଚନ୍ଦନ ବାଡ଼ରେ ମାଛି ନ ବସଇ
ମାର୍ଜ୍ଜାରି ନ ଖାଏ ଗୁଡ଼ ।
ଜ୍ଞାନୀ ହେଲେ ସିନା ଜ୍ଞାନକୁ ଚିହ୍ନିବ
କାହୁଁ ବା ଚିହ୍ନିବ ମୂଢ଼ । ୪୩ ।

ଅବଳାମାନଙ୍କୁ ପରତେ ନ ଦିବ
ପ୍ରତେ ନ ଯିବ ପରକୁ ।
ଷଣ୍ଢମାନଙ୍କୁ ପରତେ ନ ଯିବ
ମର୍ମ ନ କହ ପରକୁ । ୪୪ ।

ଅନନ୍ତ ନାମରେ ଅନ୍ତ ନ ମିଳଇ
କି ନାମ ଜପିବ କହ ।
କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଆସି ବୟସ ଯାଉଛି
ଆଉ ଦିନାକେତେ ରହ । ୪୫ ।

ଦଣ୍ଡାଠାକୁରଙ୍କୁ ଲଣ୍ଡା ପୂଜାହାଣ୍ଡି
ମଣ୍ଡା ହେଉ ଘଷିଦଣ୍ଡ ।
ପେଣ୍ଡାରେ ବସିଣ ହୁଣ୍ଡା ଖାଇଗଲା
ଲଣ୍ଡି ନ ବାଉଳ ପରା । ୪୬ ।

ହର ହର ଧ୍ୱନ୍ଧେ   କୈଳାସେ ମିଳଲେ
ଫଁଅଁ ଫଁଅଁ ହେଲ ସର୍ପ ।
ସାନ ହେଉ ପଛେ   ସ୍ଥାନ ପ୍ରଭାବରେ
ଦେଖାଏ ଆପଣା ଦର୍ପ । ୪୭ ।
ଚନ୍ଦ୍ର କଣ୍ଟକ   ଇନ୍ଦୁର ଗୋଢ଼ଅ
ବାଉଁଶ ଇନ୍ଦୁର ଗୋଢ଼ା ।
ଲମ୍ପଟ ଲେଖକ   କେତେଁ ନ ମେଣ୍ଟିବ
ଦରିଦ୍ର ହୁଅଇ ରାଜା । ୪୮ ।
ଅଷ୍ଟ ଗ୍ରହଯାତ   ଅଖଣ୍ଡ ରହିଲେ
ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇଲା ରାହୁ ।
ଅମୃତ ଚୋରାଇ   ପାନ କରିବାରୁ
ରାହୁ କେତୁ ହେଲ ସେହୁ । ୪୯ ।
କାଞ୍ଜିପାଣି ହାଣ୍ଡି   ଚଳଗଲଣି ଜେ
ଟେକ ତାର ମଣ୍ଡୁନାହିଁ ।
ଧୂଳ ଧୂଳ ଆସି   ବଂଶ ଗଲଣି
ତେବେ ଦନ ସତ୍ରୁନାହିଁ । ୫୦ ।
ଘର କରିଥିଲ   ଟକିଏ ନାଆଁକୁ
ବାଆ ବତାସରେ ଗଲା ।
ବୋହୂ କରିଥିଲ   ଟିକିଏ ନାଆଁକୁ
ବରାଢ଼ ଘୋଷାଡ଼ ନେଲା । ୫୧ ।
ସତ୍ରୁ ଷ୍ୱଦରର   ସତ୍ରୁଆ ଧଡ଼ ଲେ
ରଙ୍ଗ ଷ୍ୱଦରର ରଙ୍ଗ ।
କଥା ଥଦକତ୍ର   ଜଣାପଡଯାଏ
ଯାହାର ଯେମନ୍ତ ଢଙ୍ଗ । ୫୨ ।

ଚନ୍ଦନ ଗୁପଟରେ ହର ବନ୍ଧେ କଲେ
ମାହାଙ୍ଗି କରନ୍ତି ନାଟ ।
ସବୁଦିନେ ମୋତେ ଭଣ୍ଡାଉଥାଉ ଲୋ
ଆଜ ପଡ଼ିଅଛୁ ଭେଟ । ୫୩ ।

ସୁନ୍ଦର ଭ୍ରମର ନୁହନ୍ତି କାହାର
କହନ୍ତି ଅମୀୟ ବାଣୀ ।
ଯେହିଁଦିନୁ ହରି ମଥୁରାକୁ ଗଲେ
ହତ ହେଲୁଁ ଗୋପାଙ୍ଗଣୀ । ୫୪ ।

ଅତ ଯତନରେ ଶୁଆକୁ ପୋଷିଲେ
ଗଲେ ନ ଆସଇ ପାଶେ ।
ସ୍ୱାମୀ ବୃଦ୍ଧ ହେଲେ ଅଲକ୍ଷଣୀ ନାରୀ
କର୍କଶ ବଚନ ଭାଷେ । ୫୫ ।

ଚୂନ ଲପା ଏକା କୋଠାକୁ ସୁନ୍ଦର
ଘରକୁ ସୁନ୍ଦର ଲିପା ।
ଭୂଷ ଆଭରଣ ଦେହାକୁ ସୁନ୍ଦର
କ୍ଷେତକୁ ସୁନ୍ଦର କପା । ୫୬ ।

ବଳକୁ ସଙ୍କଟେ ହଳ ଲଙ୍ଗଳ ସେ
ହାତକୁ ସଙ୍କଟେ କୋଡ ।
ଛଚନାଫଳକୁ ପୋଢ଼ ସଙ୍କଟଇ
ଦୁଷ୍ଟକୁ ସଙ୍କଟେ ବାଡ଼ି । ୫୭ ।

ଅନ୍ଧାର ଘରକୁ ଦୀପ ଆଲୁଅ ଲେ
ଅନ୍ଧ ନ ଜାଣଇ କିଛି ।
ସୁଖ ଯେ ଆଲୁଅ ଦୁଃଖ ଅନ୍ଧକାର
ଯାହା କର୍ମେ ଯାହା ଅଛି ।୫୮।

ସ୍ୱବଣାରୁ ସ୍ୱପ୍ନ   ଶ୍ରୀରାମ କହନ୍ତି
    ମୋତେ ମଣିଲୁ କ ଚେଷ୍ଟ ।
ନାଗସର୍ପ ଯାନ   ବିଷ ତା ବିଷମ
    ଅଜଗର ଦଂଶେ ମୋଟ । ୫୯ ।
ବାଟରେ ଦ୍ରୋପିଲ୍   ବର ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଲେ
    ମେଣ୍ଢାରେ ରଖିଲ୍ ଧାନ ।
ଯାହାର ଯେମନ୍ତ   ଭବ ସେହି ଜାଣେ
    ଆଉ କେ ଜାଣିବ ଆନ । ୬୦ ।
ଅଶ୍ମା ଧରି ଧରି   ବାଟ ଗ୍ଲଲଇ ଲେ
    ଉଠିବାକୁ ନାହିଁ ବଳ ।
ସମ୍ମୁଖ ସଙ୍ଗରେ   ଭେଟ ଧୋଇବ ଲେ
    ଅସୁଅଛୁ ଧୁଆଁ କଳ । ୬୧ ।
ବଇଷ୍ଣବ ହେଲ   ଗୁହିଲୁ ଚେଜଲ
    ଭକତ କରିବା ଅଣେ ।
ମାଛା ବରୁତଳ   ଚୈତେଷ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲ
    ବେଶ୍ୟାଘରେ ଗଲ ମାସେ । ୬୨ ।
ଛନ୍ଦ ନ ଜାଣନ୍ତି   ନନ୍ଦଘରଣୀ ଲେ
    ପୁତନାକୁ ଦେଲେ ମୁଅ ।
ରଡ଼ଏ ଛାଡ଼ିଲ   ପେଶ୍ରୁ ପ୍ରାଣ ଗଲ
    ଗଣୀ ଘେନିଗଲେ ମୁଅ । ୬୩ ।
ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର   କାଳିକା ପୂଜାରେ
    ଚାଲ ଚାଲ ଗଲ ଦନ ।
ବଇକୁଣ୍ଠ ପୁରେ   ଶ୍ରୀଧର ଜାଣିଲେ
    ଦୟା କଲେ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ । ୬୪ ।

ଚନ୍ଦ୍ରମା ଦେହରେ   କଳଙ୍କ ରହିଲେ
ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଦେଲେ ଲଜ୍ଜା ।
ଅନ୍ଧକୁମରକୁ   ଚକ୍ଷୁଦାନ ଦେଲେ
ଗୋପରେ ଉଡ଼ଇ ଧ୍ୱଜା । ୬୫ ।
ସଂସାରମଧ୍ୟରେ   ରହିବାର ସାର
ଅଟଇ ଶ୍ୱଶୁର ଘର ।
ନୋହିଲେ କି ହର   ସମୁଦ୍ରେ ଶୁଅନ୍ତେ
କୈଳାସେ ରହନ୍ତେ ହର । ୬୬ ।
ବାହୁତ କାଳରୁ   ପାନ ଖାଇ ଖାଇ
ଓଠଯାକ ହେଲା ବୋଳ ।
ଦୁଃଖ ସୁଖ ଭୋଗ   ,,ସବୁ ଶେଷ ହେଲେ
ଆଉ କି ରହିବ ମେଳ । ୬୭ ।
ଲୁଗାରେ ଲାଗିଲା   କାଣ୍ଡକାଣ୍ଡିଆ ଯେ
ଲୁଗାରେ ଲାଗିଲା ଘିଅ ।
ଦୂର ବଦେଶରୁ   କୁଣିଆଁ ଆସିଲେ
ଆଗ ପୀଢ଼ାପାଣି ଦିଅ । ୬୮ ।
ରୂପ ଗୁଣ ତୋର   କିସ ବାହୁଣବ
ଲକ୍ଷ୍ମି ମଞ୍ଜିଠାରୁ ତୋରା ।
ପାଣି ଝିପିଝିପି   ବରଷାଦିନେ ଯେ
ଅଟଧ ଗ୍ଲଇ ଅଧେ ଖରା । ୬୯ ।
ପର୍ବତଶିଖରେ   ମୟୂର ନାଚେଁ
କାଙ୍କଡ଼ ଧଇଲା କସି ।
ଦୂର ବଦେଶୀ କି   ମନେ ପଡୁଥାଏ
ଏବେ ପହୁଞ୍ଚିଲେ ଆସି । ୭୦ ।

ନିର୍ଲଜ୍ଜ ଘରକୁ   ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ଯାଉଛି
          ତାଙ୍କୁ ନ ମାଡ଼ଇ ଲଜ ।
ବେହେର ନାହିଁକ   ପାଲଙ୍କି ନାହିଁ ଲୋ
          ବର ହୋଇଲଣି ସଜ । ୭୧ ।
କରମହୀନକୁ   କେମା କୁମର ଲୋ
          ଜନମ ହୋଇଛି ଘରେ ।
କରମ ଛୋଟକୁ   ବୋହୂ ଡାଆଣୀ ଲୋ
          ଘରେ ନ ପଶଇ ଡରେ । ୭୨ ।
ଶଙ୍କର ସେବଲ୍   ବାର ବ୍ରତ କଲ
          ତେବେ ନ ମିଳିଲା ବର ।
ଅଣ ଲେଖ କର   ସବୁ ସାଇତଲ୍
          ଦିନେ ନେଇଯିବ ଚୋର । ୭୩ ।
ବୃଦ୍ଧ ଅବସ୍ଥାରେ   ମାଳି ଗଡ଼ାଉଛି
          ସଂସାର ଛାଣିବା ପାଇଁ ।
ଯଉବନକାଳେ   ଯେତେ ପାପ କଲ
          କହିଲେ ସରିବ ନାହିଁ । ୭୪ ।
ବରଜ ଭିତରେ   ଛୁଇଁପାନ ହେଲା
          ବିଲରେ ଫଳେ ଧାନ ।
ଗୃହର ଭିତରେ   କୁମର ବଢିଲା
          ବୋଲାଇଲା ମହାଜନ । ୭୫ ।
ଆପଣାଘରର   ଖବର ନ ରଖି
          ପରକୁ କହନ୍ତି ବାଛି ।
ଛଳଦୋଷ କେହି   ପ୍ରକାଶ ନ କରେ
          ଅପରେ କହନ୍ତି ବାଛି । ୭୬ ।

ମହାକାର୍ତ୍ତିକରେ   ହବିଷ୍ୟ କରିବ
ଗଙ୍ଗାତୀର୍ଥେ ଦେବ ଦାନ ।
ସ୍ୱର୍ଗଧାମଯାକ   ଦର୍ଶନ କରିଲେ
ନାଶଇ ପାତକମାନ । ୭୭ ।
ଗତଅଧ ହେଲା   ତେବେ ତ ନଇଲା
ଆଉ କି ଆସିବ ପଛେ ।
ପରପୁରୁଷ ଯେ   ଭ୍ରମର ସଦୃଶେ
ତାଙ୍କୁ ନ ଯିବ ପରତେ । ୭୮ ।
ଦେଉଳ ତୋଳିଲି   ଦିଅଁ ଗଢ଼ାଇଲି
ଶ୍ରମ ହେଲା ଅକାରଣ ।
ବଳା ଗଢ଼ାଇଲି   ଶଏଟଙ୍କା ଦେଲି
ନ ବାଜିଲା ଝୁଣ ଝୁଣା । ୭୯ ।
ତାଳ ଗଛେ ବଗ   ଝାମଣା ବସା ଲୋ
ମାଳୁଗଛମୂଳେ ବେଙ୍ଗ ।
ମରେଗଡ଼ିଲେ ଯିବ   ଦୁହିଙ୍କ ବାନ୍ଧୁକୁ
ତୁମ୍ଭର ଆମ୍ଭର ସଙ୍ଗ । ୮୦ ।
ହଭାରଫୁଲଟି   ହର ରଙ୍ଗିଆ ଲୋ
କଇଁଫୁଲ ଅଟଇ ଧଳା ।
ନଈବନ୍ତି ହେଲା   ସବୁ ହସିଗଲା
ଘର ଉଗିଅଛନ୍ତି ଶଳା । ୮୧ ।
କୁଶାସନ କରି   ଜପ ତପ କଲି
ହରିଙ୍କି ଦେଖିବା ପାଇଁ ।
ଢୋଲ ସଜ କଲି   ଉଠି ବଜାଇଲି
ଜଗତ ଠକିବାପାଇଁ ୮୨ ।

ଗଙ୍ଗାକୁ ସୁନ୍ଦର ରତନ ପଦକ
ବୃକ୍ଷକୁ ସୁନ୍ଦର ଲତା ।
ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କି ସୁନ୍ଦର ଧୀର ଗମନ ଲୋ
ଘରକୁ ସୁନ୍ଦର ବତା । ୮୩ ।
ଅତି ସୁକୁମାରୀ ଗୁଣ ଅବଳା ଲୋ
ଘୋଡ଼ା ସଇସରେ ପ୍ରୀତି ।
ଧ୍ରୁବ ନାହିଁ ଅବା ଭକତ ନାହିଁ ଲୋ
ଭୁଡ଼ିବାରେ ଗଲ୍ପ ଗତି । ୮୪ ।
ବଇଷ୍ଣବ ହୋଇ କିସ ହୋଇବ ଲୋ
ମନ ଯେବେ ନୁହେ ସଚ୍ଚ ।
ସଣାସ ହୋଇଲେ କିସ ହୋଇବ ଲୋ
ଯେତେବ ହେଲ ଦରପସ୍ତ । ୮୫ ।
ପତିବ୍ରତା ହୋଇ କିସ କରିବ ଲୋ
ପତିସେବା ଯେ ନ କରେ ।
ପୁତ୍ର ହୋଇକରି କିସ କରିବ ଲୋ
ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ ନ ଡରେ । ୮୬ ।
ବୁଢ଼ୀଆଣି ସୂତା ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ଲୋ
ହାତ ମାରିଦେଲେ ଛିଡ଼େ ।
ବାଉଁଶ କଦଳୀ ପୁରୁଣା ହୋଇଲେ
ପଞ୍ଚସୀମା ଯାଇ ମାଡ଼େ । ୮୭ ।
କେତେ କରୁଥାଉ ଠକର ଠକର
କେତେ ଗାଉଥାଉ ଗୀତ ।
ଯେତେ ପରକାରେ ଭୁଲାଇ କହିଲେ
ନ ଭୁଲିବ ମୋର ଚିତ୍ତ । ୮୮ ।

ସଂଗତ ନ ଦେଖିବ   ଚନ୍ଦ୍ରମା ତେଜନ
ପତେ ନ ଦେଖିବ ହର ।
ସତେ ନ ଦେଖିବ   ନଟବର, ରୂପ ଲେ
କୃଷ୍ଣ ସଙ୍ଗେ ରାଧା ଗୋରୀ । ୮୯ ।

କୋକିଳ ରାବିଲ   ବସନ୍ତ ଚହଳ
ଆମ୍ବଗଛ ବଉଳିଲ ।
ପର ପୀରତି ଯେ   ଅତରି ଦଳିଆଁ
ଅଳପକେ ମଉଳିଲା । ୯୦ ।

କେତେ ଦେଖୁ ପର   କଦମ୍ବମୂଳରେ
ଆଜ ତ ଦେଖୁଛୁ ଦାଣ୍ଡେ ।
ମୋହନ ମନ୍ତ୍ର   ବଂଶୀରେ ରଖିଛୁ
କଳା ଧୋଇ ଗୋରା କରେ । ୯୧ ।

ନଇ ସେପାରରେ   ନାଉରିଆ ହୋଇ
ଡାକ ପକାଉଛୁ କାଏ ।
ବଡ଼ ବୋଝ ତୋର   ବଡ଼ ସୁହାଗୀ ଲେ
ଡୋପାଏ ମନାଏ ଦଏ । ୯୨ ।

ସବୁ ବଣା କଲ   ଘରକରଣା ଲେ
ଘରକାମ ସରୁନାହିଁ ।
ବାଳ ପାଚିଲଣି   ଦାନ୍ତ ପଡ଼ିଲଣି
ବୁଢା ଖେଳ୍ଣା ମରୁନାହିଁ । ୯୩ ।

ମହାପ୍ରଭୁ ବୋଲି   ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି
ବାପର ନ ଥାଇ ନାମ ।
ମାଉ ଆଉ ମାଉ   ସଂସାରେ ଉତ୍ପତ୍ତି
ପିତା କାହୁଁ ହେବ ସମ । ୯୪ ।

ହଂସ କାହୁପାଇଁ   ଧଳା ହୋଇଲା ଲେ
କୋଇଲି କାହିଁକି କଳା ।
କାହା କପାଳରେ   ଘୋଡ଼ା ପାଇଛି ଲେ
କାହା ଗୋଡ଼େ ବେଢ଼ ବଳା । ୯୫ ।

ରଙ୍କାଘରଠାରେ   ବେଠି କରି କରି
ପିଠି ହୋଇଲାଣି କୁଜ ।
ଦେଢଶୁର ଆଗେ   ହୁଇବୋହୂ ଯିବ
ଅଖି ବୁଇଁଠାରୁ ବୁଜ । ୯୬ ।

ମାଣି କାଟି କାଟି   ହାତ ଥକିଲାଣି
କାହାକୁ କହିବ ଦୁଃଖ ।
ଶଶୁରଙ୍କ ପୁଅ   ଏଡ଼େ ଠାପୁଆ ଲେ
ଦିନେ ନ ଦେଖିଲେ ସୁଖ । ୯୭ ।

ଅନ୍ଧ ଭାଳୁଅଛି   ଚନ୍ଦ୍ରଉଦଅ ଲେ
ଲେଙ୍ଗଡ଼ା ଖେଳୁଛି ବାଢ଼ ।
ଗୁଙ୍ଗା ଗାଉଅଛି   ଅମୂଲ୍ୟ ପଦ୍ମଲ
କୋଟି ଯାଏ ପ୍ରେମେ ଗଡ଼ । ୯୮ ।

ସଳ[illegible]ଶରେ   ଟେକାକଣିଆଳୁ ଲେ
ବାଘର ବଧାରେ ମନ୍ଥ ।
ପଥର ପଦ୍ମ   ଘୃତଛ କଲଣି
କେତେ କହୁଥିବ କହୁ । ୯୯ ।

ପଅଁଘର ଗଳ   ଦେବତା ପୂଜିଲ
ତେବେ ନ ମାନିଲ ମନ ।
ଭଲ ଥାଉ ମୋର   କଳା କହ୍ନାଇଁ ଲେ
କଷ୍ଟ ଯାଉଥାଉ ଦିନ । ୧୦୦ ।

ପାଟ ଖଣ୍ଡୁଆ ତ କାହାକୁ ମିଳୁଛି
କାହାକୁ ନ ମିଳେ ଜନା ।
କାହାକୁ ନ ମିଳେ ଖୁଦ ଯାଉ ପାଣି
କାହା ବେଳେ ସୁନାଦାନା । ୧୦୧ ।
ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଭୂଷଣ ସୁନାଙ୍କରବଳୀ
ଯୋଗୀଙ୍କ ଭୂଷଣ ଥାଳ ।
ଯୁବାଙ୍କୁ ଭୂଷଣ ଗଉସ୍ତ ଜଣ ଲେ
ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଭୂଷଣ ବାଳ । ୧୦୨ ।
କର୍ମ୍ମର କଷଣ ଶରୀର ସହଇ
କର୍ମ୍ମକୁ ଆଦର ରହେ ।
ଘୁଙ୍ଗା ପାଖି ଥାଏ ଯେତେକ କଥା ଲେ
କାହାର ଆଗେ କ କହେ । ୧୦୩ ।
ଆଖୁ କ ଖାଇଲ ଅଣ୍ଡୁଆ ହେଲ
କଏ କରବ ଲେ ସତ ।
ଯେତେ ପରକାରେ ବୁଝାଇ କହଇ
ଚେତେ ବୋଧ ନୂହେ ଚିତ୍ତ । ୧୦୪ ।
ବସନ୍ତ ବହିଲ ଆମ୍ବ ବଉଳିଲ
କୋକିଳ ସ୍ୱର ତ ଲେ ।
ତୋର ମୋର ଯେହ୍ନେ ଗୁପତ କଥା ଲେ
ଭେଟ ହେବା ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ । ୧୦୫ ।
କଦଳୀ ଆଣିଛି ପଣସ ଆଣିଛି
ଆମ୍ବର ଆଣିଛି ଜାମୁ ।
ପୁତ୍ର ଦେଖି ମୋର ମସଦ ହେଉଛି
ହେବ ଏ ପୁଅର ମାମୁଁ । ୧୦୬ ।

ପିଠା କରିଥିଲି ସରୁ ଚାଉଳ ଗୋ
ସାବ ପତ୍ରପାରେ ଦେଲି ।
ବୋଝ କରିଥିଲି ଅତି ସୁକୁମାରୀ
ବେଠି କରି କରି ମଲି । ୧୦୭ ।
ଜଗତଯାକରେ ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି
ଭଲ ଲୋକ ତୁମ୍ଭେ ଜଣେ ।
ଅନୁସରି କରି ବୟସ ସରିଲା
ଶ୍ରମ ହେଲା ଅକାରଣେ । ୧୦୮ ।
ଅଦିନେ ହୋଇଲା ଘୋର ବରଷା ଲୋ
ଅଦିନେ ହୋଇଲା ବଢି ।
ଅଦିନେ ଅଇଲେ ଦୁଧ କୁଣିଆଁ ଲୋ
କାଢି ଦେଇଥିଲା ରଢ଼ି । ୧୦୯ ।
କମାର ଘରର ଖୁରି ନହୁରୁଣୀ
ଭଣ୍ଡାରଘରର ମୁଠି ।
ଧନ ଦେଲା ବେଳେ ମନ ନ ବଳଇ
ଧନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ ସ୍ୱବ କାଠି । ୧୧୦ ।
ନୀଚ ଲୋକ ଟପଟେ ଉଚ୍ଚ କଥା କହେ
ସମସ୍ତେ କରନ୍ତି ଟାହି ।
ଧନ କାଳ ବଳ ଆଡୁଆ ଖାଉଡ଼ା
ସମାନ କରଇ ମହି । ୧୧୧ ।
ଘର କରିଥିଲି ସାତ ସତର ଲୋ
ବର କରିଥିଲି ବାଛି ।
ପୋଡ଼ା କପାଳକୁ ଅଳପୂଆ ଲୋଇଁ
ସମସ୍ତେ କରନ୍ତି ଛିଛି । ୧୧୨ ।

ଯନ୍ତ୍ରୁକ ଦେଲ ଗାଇ ବଳଦ ମେ
ଆଉ ଦେଲ୍ ସୁନାହାର ।
ଝିଅପାଇଁ ପିନା ଜୁଆଁଇ ଆଦର
ପାଉଛୁ ହୋଇଣ ପର । ୧୧୩ ।
ପିଣ୍ଡାରେ ବସିଣ ମଣ୍ଡା ଖାଉଥିଲ
ଗଣ୍ଡାଏ ବାଜିଲ ଘଣ୍ଟା ।
ପାଣି କାଢି କାଢି ଥକତ ହୋଇଲି
ଆଉ ଛଡୁନାହିଁ ଅଣ୍ଟା । ୧୧୪ ।
ବାବାଜିମଠରେ ବଡ଼ ଏକାଦଶୀ
ବାଜୁଅଛୁ ଖୋଳ ତାଛ ।
ଛତା କାଟକରୁ ବଇଷ୍ଣବ ହେଲେ
ଖାଇବା କଥାଟ ମୂଳ । ୧୧୫ ।
ଅରଜନ କଲେ ଶଏ ଖାଟିଏ ଲେ
ଗରଜ ମେଣ୍ଟିଲ ନାହିଁ ।
କରଜ କରଣ ବହୁନ ବୁଝିଲ
ବଳକୁ ଅଣ୍ଟିଲା ନାହିଁ । ୧୧୬ ।
ସତ କଥାକୁ ତ କେହି ନ ମାନିଲେ
ମଛକୁ ବୁଝିଲେ ସତ ।
ଗ୍ରାଜଦରବାରେ ଯାହା ବୁଝା ହେବ
ସେହିଟ ସବୁର ହୃତ । ୧୧୭ ।
ମେଘ ବରଷାରେ ଭେକ ରଡ଼ ଦେଲେ
କାଙ୍କଡ଼ ଧରିଲ ବସି ।
ଅସ ଡେମାଦେଇ ଗାଧୁଆ ସାରଣ
ଦର୍ଶନ କରବା କାଶୀ । ୧୧୮ ।

ମନ୍ଦର ଭିତରେ ସନ୍ଧ ରହନ୍ତି ଲୋ
ଦଅଁଙ୍କର ଦେଖା ନାହିଁ ।
ପାନ ଦଅର ତ ବଡ଼ ରଙ୍ଗିଆ ଲୋ
କାହିଁରେ ସେ ଲେଖାନାହିଁ ।୧୧୯।
ଖଡ୍ଗ ଗଢ଼ାଇଲି ମୁହିଁ ମେଳ କଲି
କାଉଁଥି ମଣ୍ଡିବାପାଇଁ ।
ଏହି ବାଟେ ଗଡ଼ଲି ନବ ନାଗର ଲୋ,
ଛତା ଅଛୁ ଆଜ ଦେଇ ।୧୨୦।
ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ମୂଳରେ ଭଜ ଚାହୁଁଥିଲି
ମୁକତି ପାଇବା ଆଶେ ।
ଷଣ୍ଢ ଗୁଣ୍ଡି ଆସି ଦୃତ ଶେଷ ହେଲା
ତେବେ ତ ନଇଲେ ପାଶେ ।୧୨୧।
ଏହି ବାଟେ ଯାଇ କଥା ଛୁ ନ କହୁ
କଥା କି କାମୁଡ଼ ଖାଏ ।
ରଙ୍ଗ ଟହ ଟହ ଶିମୁଳି ଫୁଲ ଲୋ
ବାସ କି ଚହିଁରେ ଥାଏ ।୧୨୨।
ଏହି ମନ ଯେବେ ପ୍ରସନ୍ନ ହୁଅଇ
ଦଅଇ ଅଭିନ୍ନ ବର ।
ଏହି ମନ ଯେବେ ପ୍ରସନ୍ନ ନୁହଇ
କରୁଥାଏ ନାରଖାର ।୧୨୩।
ଏହି ଦେହ ପୁଣି ଏମନ୍ତ ଥାଏ ଲୋ
ହାଟକ ପାରଇ ବାନ୍ଧି ।
ଏହି ଦେହ ପୁଣି ଏମନ୍ତ ହୁଏ ଲୋ
କେଶ ନ ପାରଇ ବାନ୍ଧି ।୧୨୪।

ଓଧ ଖାଉଅଛି   ପାଚଲ କଦଳୀ
ଧୂଷ୍ଟର ଖାଉଛନ୍ତି ପାନ ।
ଭୁଆ ବଗ୍ଡ ଯେ   ବୈଷ୍ଣବ ହୋଇଣ
ପଞ୍ଚରେ କହୁଛନ୍ତି ଜ୍ଞାନ । ୧୨୫ ।

ଆଟଗ ତୁ କାଳିଆ   ମନା କରୁଥିଲୁ
ନାକରେ ପିଙ୍ଗାଣି ଦେଖି ।
ଏବେ ତୁ କାଳିଆ   ଝୁରି ଝୁରି ମରୁ
ରୂପ ଯଉବନ ଦେଖି । ୧୨୬ ।

କାହା କରମରେ   ଷୀସ୍ତ ଷୀସ୍ତା ଯେ
କାହା କରମରେ ଲଡୁ ।
କାହା କରମରେ   ଖାଇଆ ଝଡା ଯେ
ବୋବାଇ ବୋବାଇ ମରୁ । ୧୨୭ ।

ଷୀରରେ ଧୋଇବ   ଖଣ୍ଡରେ ବୋଳିବ
ନିମ୍ବ କି ମଧୁର ହେବ ।
ଯେତେ ପରକାରେ   ବୁଝାଇ କହିଲେ
ପର କି ଆପଣା ହେବ । ୧୨୮ ।

ଗାଈ କରିଥିବ   ସୁନ୍ଦର ଗାରଡ
ବଳଦ କରିବ ଚେପା ।
ଆଖି ବଳନ୍ତି ଯେ   ମାଣେ ନ କରଡ
ପାଏ କରିଥିବ କପା । ୧୨୯ ।

ଘୁଷୁରିକି କାହିଁ   ପାଚିଲା କଦଳୀ
ଅନ୍ଧ ହସ୍ତେ ରତ୍ନମୁଦ ।
ଯେଉଁ ଚଣ୍ଡାଳକି   ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପଞ୍ଜିଏ
କୋଇଡ଼ ଘୁମର କାନ୍ଧ । ୧୩୦ ।

କପଟ ବଚନ ପିତା ତହୁଣ ଲେ
ପାସୋର ନ ଯାଏ ମନୁ ।
ବନ ବନକର ମନରେ ପଡ଼ିଲେ
ଘାରି ହେଉଥାଏ ତନୁ । ୧୩୧ ।

ଦେ ଦେଉଣୀକି କୋଳଥ ମଣ୍ଡା ଲେ
ତହୁଁ ମାରୁଥିବ ଗେଡ଼ ।
ଦେ ଦେଉଣୀଏ ମାଗି ଅଇଲେ ଲେ
ଗେଡ଼ ଟେହ୍ଲିକର ଦେଖ । ୧୩୨ ।

ଧନର ମହିମା ଧନର ଗାରିମା
ଧନ ଯିନା ବଡ଼ ବୋଲେ ।
ଧନ ଥିଲେ ବୁଢ଼ା କନ୍ଦର୍ପ ସୁନ୍ଦର
ଶତ୍ରୁ ଖଟେ ପାଦତଳେ । ୧୩୩ ।

ନଈପାଣି ଗଲ ନଈର ଧାରେ ଲେ
କୁଅଁପାଣି ମୁଁ ପାଇବ ।
ଦୀପ ଜଳୁଥିବ ପୁଅ ଖେଳୁଥିବ
ଭଗାର ଗୁଣ କହିବ । ୧୩୪ ।

ମୂର୍ଖଙ୍କ ଶୁଖିଲା ଦେହଙ୍କ ରେପା ଲେ
ଚଡ଼ା ଲାଗୁଥାଏ ସବୁ ।
ଏ ଢଗ ଲକ୍ଷଣେ ଏହାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବ
ଘର ବୁଢ଼ାଙ୍କର ଗୁରୁ । ୧୩୫ ।

ସେ ତୋତେ ମାଇଲା ରୁ ତାକୁ ନ ମାର
ତାକୁ ମାରୁଥିବ ଆନ ।
ଦେଖୁଥିବ ମୋର ଦୁଇ ନୟନ ଲେ
ଶୁଣୁଥିବ ଦୁଇ କାନ । ୧୩୬ ।

ଆସିବୁ ଯିବୁ ରେ କଳା ମାଣିକ ରେ
ଦଶୁନାହିଁ ମତେ ବାଟ ।
ଚୋପ୍‌ଦାର ପାଇଁକ ଜଣ ଖାଉନ୍ତୁ ରେ
ପିଠିରେ ଚମ୍ଭଲ ଘାଟ । ୧୩୭ ।
ଆମ୍ବପାଇଁ ଗଛ ଅବାଟେ ପଶିଲ
ହଙ୍କାରିଲ୍ ଗୋଡ଼ମୁଦ ।
ସତ୍ୟ ଧର୍ମ କର ମୃତାକାଣ୍ଟରୁ ଲୋ
ବୁଣିଦେବ ଭଜାଖଦ । ୧୩୮ ।
ଛଟିଁ ପିନ୍ଧିଥିବ ଲୁଙ୍ଗି ପିନ୍ଧିଥିବ
ପିନ୍ଧିଥିବ ଝିଁନବାସ ।
ବାଇବଲର କଥା ମନେ କରୁଥିବ
ବାଟ ହୋଇଯିବ ଶେଷ । ୧୩୯ ।
ଅଙ୍ଗାରୁ ନାନାଟ ସତ୍ୟ କାଟଣୀ ଲୋ
ବସିଥାଏ ଚନ୍ଦ୍ରୀମୂତଣ୍ଡ ।
ଗୋରମ୍ଭ ପୁଛିଲେ ଗଗନେ କହେ ଲୋ
କଣ୍ଟ ଦେଇନାହିଁ ଭୁଖ୍ୟେ । ୧୪୦ ।



ଢଗ ଲହରୀ ।

ଶିମଳଟ ଫଳ ପଘା, ନୂଆ ପୀରତରେ ଦେଉଛୁ ଦଗା ଲୋ,
କରବ କଚଗ୍ର ଲଗା । ୧ ।

ହୁଙ୍କାରିଲ ହନୁମନ୍ତ, ତୋତେ ଘେନି ଧନ କାହିଁ ପଶିବ ଲୋ,
ଗୃହ ଆଡ଼େ ପରବତ । ୨ ।

ଅଦନେ ଜହ୍ନି ଗ୍ରଇତା, ଚନ୍ଦ୍ରମାମୁହଁଟ ଶୁଖି ଯାଉଛି ଲୋ,
ଅଷ୍ଟକ ଫେର ଯାଇଥା । ୩ ।

ଲଟାଷ୍ଟ ଶୁଲୁଶୁଲୁ, କିଏ ନେଇଗଲା ସୁନାଫୁଲକୁ ଲୋ,
ଚଇମାଳ ଗ୍ରଇଛକୁ । ୪ ।

କାଳିଆ ଲୁହୁର ଛନ, ଆଗେ କରିଥିଲୁ ଜୀବନ ଧନ ଲୋ,
ଏବେ କଲୁ ମ୍ଳାନମାନ । ୫ ।

କଂସାକୁ ଡାଟଆ ଝୋଇଁ, ନୂଆଦେଖି ଧନ ପଡ଼ିଲୁ ଧାଇଁ ଲୋ,
ପୁରୁଣା କି ମନେ ନାହିଁ । ୬ ।

କଇଁଛ ପିଠିରେ ମୀନ, କାନ୍ତମନେ ଯେବେ କପଟ ନ ଥିଲା
କର୍ପୁଁ କଲେ ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନ । ୭ ।

କାହ୍ନାମନ ଯାଇଁ କେଉଁଠି, ମୋର ମନ ଯାଉଁ ହାତହାଣ୍ଡିରେ ଲୋ,
ହାଇ ମନ ଯାଇଁ ବୋହୂଠି । ୮ ।

ଭାଉ ଛତ୍ରଦେଲ ଘର୍ମ, ବାଜ ଛତ୍ରଦେଲେ ଅଣ୍ଟାକୁ ପଡ଼ ଲୋ
ଲଘେ ଚମ୍ପାଫୁଲ ଝୋଡ଼ୁ । ୯ ।

ବୁଢ଼ୀ ମୁଣ୍ଡରେ ଜଟ, କାହିଁ ନାଲବାଗ କାହିଁ କଟକ ଲୋ,
ବଜସିବଜାରେ ଖଭଟ । ୧୦ ।

ବୁଢ଼ୀ ମୁଣ୍ଡରେ ଶଅଁ, ମୁଖ ଦରଶନ କରିବ ବୋଲି ଲୋ,
ମିଛେ ମାଗୁଥିଲ ଛଅଁ । ୧୧ ।

ଗାଈ ମାଡ଼ଗଲା କଡ଼ା, ତୁମ୍ଭ ମନେ ଯେବେ କପଟ ନ ଥିଲା ଲେ,
କପାଁ କଲ ପାଖଛଡ଼ା । ୧୨ ।
ଆମ୍ବିଲ ମାଠିଆ ପେଟ, ଛମାସ ଲାଗିଲି ଗାଧୁଆ ଘାଟ ଲେ,
ଧନେ ନ ପାଇଲି ଭେଟ । ୧୩ ।
ପିତାଶାଗ ଗୁନ୍ଦ ଗୁନ୍ଦ, କଣି ଦେଇଥିବ ତୋରଆ ଖନ୍ଦ ଲେ,
ସ୍ମରୁଥିବୁ ଲୁନ୍ଦ ଲୁନ୍ଦ । ୧୪ ।
ଗାଈକି ଛଡ଼ବଡ଼ା ଘାସ, ସୀତାଠାକୁରାଣୀ ଗରଭ ମାସ ଲେ,
ରାମ ଦେଇଲେ ବନବାସ । ୧୫ ।
ଖରେ ଝୋକାଇଲ ତଳ, ମୋ ସଙ୍ଗେ ନିବୁ ତୁ ଝୋକାଇଧରଲେ,
ଦେବ କନ୍ଦମୂଳ ଖୋଳ । ୧୬ ।
କନ୍ଦମୂଳ ଖୋଳି ଦେବ, ଯେଣିକି ଇଚ୍ଛା ମୁଁ ତେଣିକି ନେବ ଲେ,
ପାଣି ପିଆଇ ଜିଅଁଦେବ । ୧୭ ।
ଅଖାଳୁ କରନ୍ତି ଓଷା, ତୋଳିକି ଗୃହରେ ଓଳିଏ ଖାଏ ଲେ,
ଦାନ୍ତ ଅଛି ଦରଘଷା । ୧୮ ।
ଅଦନେ କୁହୁଡ଼ କଲ, ପିତାଶୁଖୁଆକୁ ବଇଡ଼ ନେଲ ଲେ,
ପୋଇଖାଡ଼ୀ ଛିଣ୍ଡିଥିଲ । ୧୯ ।
ଦେଉଳ ଉପରେ ଜହ୍ନା, ଥିଲି ଥିଲି କରି କବାଟ ଫିଟା ଲେ,
ଆଣିଛି ଆରିସା ପିଠା । ୨୦ ।
ଗଡ ଗଡ଼ ଗଲା ବେଳ, ଘଣ୍ଟାଏ ପଦ୍ମରେ କରନ୍ତି ଗେଲ ଲେ,
ବଇଠାରେ ବାନ୍ଧି ତେଲ । ୨୧ ।
ପଇଡ଼ା ନାଗକେଶର, ଦୁଆରେ ବସିଛି ଜଳାମାଣିକ ଲେ,
ହଡ଼ କୁଟି ବାଳ କେଶର । ୨୨ ।
ଗନ୍ଧମ ଲୁଣା ଯାଉଛି, ମୋ ମନ ଦେଖିକୁ ଖସ କାଟୁଛି ଲେ,
ରାନ୍ଧୁଆ ଠିଆ ଯାଉଛି । ୨୩ ।

ଗାଈ ହଣିଗଲା ଲଣ୍ଡେ, ଏଣୁ ଯାଉଥିଲା ପାଖିଁ କାହାଣ ଲୋ,
ତେଣୁ ଆସୁଥିଲା ଖଣ୍ଡେ । ୨୪ ।

ହାତୀ ହଲାଇଲା କାନ, ଦେଖ ତୁ ଟୋକାର ଗୁରୁସପଣ ଲୋ,
ଦରବାରେ ଖାଏ ପାନ । ୨୫ ।

ହାତୀ ଖାଏ ବରଡାଳ, ଶଏ ସିପାହୀରୁ ବାଛି ଆଣିଲ ଲୋ,
ପାନଖିଆ ସରଦାର । ୨୬ ।

ହୁଙ୍କାକୁ ଉଠଇ ନାଗ, ହୁଙ୍କା ଗୁଡ଼ପାଖ ଶୋଲର ଶାଗ ଲୋ,
ଧନମୁଣ୍ଡେ ଉଗ୍ରପାଗ । ୨୭ ।

ଆମ୍ବ ପଂସରୁ ହଟେର, ରାଧା ଶୋଇଛନ୍ତି ପଲଙ୍କପରେ ଲୋ,
କୃଷ୍ଣ ଡାକୁଛନ୍ତି ଦ୍ୱାରେ । ୨୮ ।

ଉସୁନା ଧାନର ଗଞ୍ଜା, ବଡ଼ ବୋଦ୍ଧ, ଯେଉଁ ତଅଣ ରାନ୍ଧେଲେ
ଖାଇବାକୁ ବଡ଼ ମଜ୍ଜା । ୨୯ ।

ସଞ୍ଜନାଶାଗ ରାଇତା, ଘରେ ହୃତ ନାହିଁ ବୁଲି ଯାଇଥା ଲୋ,
ଆଜିକ ମାଗି ଖାଇ ଥା । ୩୦ ।

କୂଅରେ ପଡ଼ିଲା ଛୁଅ, ଏହି ବୟସରେ ନୋହିଲା ପୁଅ ଲୋ,
ବେକରେ ଦଉଡ଼ା ଦଅ । ୩୧ ।

କବାଟ କେଁ ବୋଇଲା, ହାତ ଧରିଗଠ ଗେରସ୍ତ ହେଲ ଲୋ,
ଦଅର କାହିଁ ଅଇଲା । ୩୨ ।

କଦଳୀ ଗଛର ଗୋଧୀ, କୁଗାରେ ଗଲା ଧଡ଼ ଉଡ଼ୁଛି ଲୋ,
ଦେଉଥିଲେ ଗୁଣନିଧି । ୩୩ ।

ତୋ ବାପ ବୁଢ଼ା କେଉଟ, ଚଢ଼ା ଶକୁଥିଲ ପଟକୁ ଘଟ ଲୋ,
ମୋ ଘରେ ପିନ୍ଧିଲୁ ପାଟ । ୩୪ ।

ଆମ୍ବଗଛ ଧାଡ଼ ଧାଡ଼, ଆମ୍ବଗଛମୂଳେ ଶୋଇଛି ଗୋସ୍ୱା ଲୋ,
ପାଚିଲା ଗାମୁଛା ସାର । ୩୫ ।

କାଳିଆ କୁକୁର ଆଖି, ଅନ୍ଧାର ଘରକୁ ନେଉଛନ୍ତି ଚାନ ଲୋ
ଉପରେ ଧରମ ପାଣି । ୩୬ ।
ବରଗଛ ତଳେ ଘର, ଘତକେ ଜାଳନ୍ତି ବରପତର ଲୋ
ପୋଡ଼ିଗଲା ମୁଣ୍ଡବାଳ । ୩୭ ।
ନଈରେ କୋଣଆ ଗାତ, କୋଣଆ ବୋଲି ମୁଁ ଧରି ପକାଇଲି
ନୂଆ ସମଧୁଣୀ ହାତ । ୩୮ ।
ପର୍ବତରୁ ଗଡ଼େ ହାଲୁ, ମନା କରୁ କରୁ ଗାଧୋଇ ଗଲୁ ଲୋ
ଗୋଡ଼କୁ କାଦୁଅ କଲୁ । ୩୯ ।
କାଳିଆ କୁକୁର ହଟକ, ବାଲେଶ୍ୱର ଟଙ୍କା ଝିଙ୍କିରମାଳେନେ;
ହାଲୁଥିବ ଜୁଡ଼ାତଳେ । ୪୦ ।
ଜଗୀଘେ ଅନାଉଁ କେତେ, ମୋର ବ୍ରଜୋଦଆ ତୋଠାରୁ ସୁନ୍ଦର,
ଗୋଲମ ରଖିବ ତୋତେ । ୪୧ ।
ଗୁଆଭଙ୍ଗା ଖିଲକାଠ, ପାଖରେ ବସାଇ ପାନ ଖୁଆନ୍ତି ଲେ,
କୋହ୍ଲାରୁ ଆପଣା ଜାତ । ୪୨ ।
ଅଲ୍ତିଆ ଖଇଲ ଘାଗି, ଝୁଣ୍ଟିଆ ଶବଦ ଚମକାଇ ଦେଇ,
ଏହି ବାଟେ ଗଲ ଗୋସ୍ୱ । ୪୩ ।
ଗନ୍ଧମ ଖାଇଲ ଟୋକ, କାହୁଁ ଆସିଥିଲ ପାରଭା ପୋକ ଲେ,
ଦେଖି ଯାଅ ପାନପିକ । ୪୪ ।
ପିତାଶାଗ କୁମ୍ଭବେଲ, ସତେ କି କାଳିଆ ମୋ ଧନ ନେବଲେ,
ମନ ସିନା ବନ୍ଧୁ ଥିଲ । ୪୫ ।
ଭଣ୍ଡାର ମୁଣ୍ଡରେ ପେଡ଼, ପେଡ଼ ଖୁରପାଣ ଖଞ୍ଜାଇ ଦେବ ଲେ,
ସୁନା ଦୁବ କେଶର କେଉ । ୪୬ ।
ବାଜଗୁଣ ହୁଇ କଲା, ପଡ଼ିଆ ଦାହରେ ମଣ୍ଡପ ପକାଇ
ବଳୁଆ କୁହାଟ ଦେଲ । ୪୭ ।

ଦକ୍ଷିଣ ଦୁଆର ଘର, ଯେ ନ ପଶୁଥିଲ ସିଏ ପଶିଲ ଜେ,
କାହାକୁ କରିବ ପର । ୪୮ ।

କାଟଗଲ କାଣ୍ଡସର, ମହାନଦୀ ପାଣି କଳାଭ୍ରମର ଜେ,
ଦେଖିଲେ ମାଡ଼ଇ ଡର । ୪୯ ।

କଉଡ଼ି ଦକଡ଼ା କାଣି, ଶୁଣି ତେରପୋର ଏଡ଼େ ଗରବ ଜେ
ମଦରେ ମିଶାଏ ପାଣି । ୫୦ ।

ଚେଲ ଘଡ଼ି ଟବ ଟବ, ଗଳାଖଙ୍କାରକୁ କାନ ଡେରିବ ଜେ
ଖିଡ଼କି ଫିଟାଇଦେବ । ୫୧ ।

ପରକୁ କପାଇଁ ଜନ୍ମ, ପରପୁଅ ପଗ ଦେଖିର ବନ୍ଧୁ ଜେ,
ଜେଟେ ବାହୁନାଇ କାନ୍ଦୁ । ୫୨ ।

ଦେବ ଲୋକଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି, ତୁମ୍ଭେ ଯାକୁ କହ ଗାଈ ବଛଦ ଜେ,
ଆମ୍ଭେ ତାକୁ କହୁଁ କଂସା । ୫୩ ।

ବାସ ବଇଷମ ଲଜ୍ଜ, ଡମ୍ଭ ଉତରୁ ଛୁଆଣ୍ଟ ମଜ ଜେ,
ସାହା କେଉଁବାଟେ ଗଜ । ୫୪ ।

କୂଅ ଜାହାଜର କଣ୍ଟା, କଣି ଦେଉଥିବ ତୋରଣ୍ଡା ମଠାଜେ
ଭାଙ୍ଗି ଶୁଖୁଥିବୁ ଅଣ୍ଟା । ୫୫ ।

ପାଚିଲ ଅମୃତ ଫାଳେ, ଫାଳେ ଖାଇ ଫାଳେ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲ ଜେ
ବାଙ୍କିଲ ଗଜକପାଳେ । ୫୬ ।

ନାଆମଙ୍ଗେ କହୁଗୁଣୀ, ନାଆ ମଙ୍ଗ ଧରି କଏ ଜାନ ଛଜେ,
ଗୋପପୁର ଗଉଡ଼ୁଣୀ । ୫୭ ।

ଘଷି ପାରୁଥିଲ ବସି, ଅଦନ ମାହେବ ଚେହେରା ଖେଳନ୍ତି ଜେ,
ହାତ ହାଉଦାରେ ବସି । ୫୮ ।

ପିତାଶାଗ ଜଦକଲ, ମୋ ଧନଦେହରେ ଗୋଟାଚନ୍ଦନ ଜେ,
ସାଇଯାକ ମନ୍ଦକଳ । ୫୯ ।

ବାଟ ବରକୋଳି ମଲା, ବାଟିଲା ହଳଦୀ କାହାକୁ ଦେଲା ଲୋ।
ଦେହିକୁ ଲୁଗୁଣ କଲା । ୬୦ ।

ନଈପାଣି ଗଲା ଧାରେ, ଆଖିରୁ କଜ୍ଜଳ ଗଲା ଧୋଇରେ ଲୋ।
ମୁହିଁ ମାତ୍ର ଶୋଇବାରେ । ୬୧ ।

ବାଉଁଶଗଛର ଛାଇଁ, ମୁହିଁ ଯାଉଁଥାଏଁ ସବୁଙ୍କ ପାଇଁ ଲୋ।
ମୋହପାଇଁ କେହି ନାହିଁ । ୬୨ ।

ଘାଟତଳେ ଗଲା ବସ୍ତ୍ର, ଧନକୁ ମଡନ୍ତି ଦୂର ସ୍ୱଜନ ଲୋ,
ପଲଙ୍କ ପଡ଼ିଲା ଶୁନ୍ନା । ୬୩ ।

ନଈପାଣି ଯାଉନାହିଁ, କ ଯୋଟଗ ପଢ଼ନ୍ତି ଗଙ୍ଗାବାଲୁଣୀ ଲୋ,
ଘରେ ମନ ରହୁନାହିଁ । ୬୪ ।

ବାଳ ଟପାକସୁଙ୍ଗା ମଲା, ଲାଲବନ୍ଧୁଆରେ କ ଉଡ଼ ଥିଲା ଲୋ।
ମୋହନୀ ଲଗାଇଦେଲା । ୬୫ ।

ବାଶ ଆଟେଡ଼ ବାଇଗଚ, କଥା ନ କହିଲେ କଅଣ ହେବ ଲୋ।
କରମରେ ଯାହା ଥିବ । ୬୬ ।

ଗବଗନ୍ତ ଡନ୍ନି କେନା, ଶାରଧା ବ ଜ୍ଞନ ଅନାଇଁଦେଲ ଲୋ।
ଡନ୍ନି ରଟଥ ଡନ୍ନି ବାନା । ୬୭ ।

ଗଉଡ଼ଘରର ଗୋଟ, କାଆଳ ଅପିନ୍ତି ନଆଂଦୋଳୁଟ ଲୋ
ଅଡେଇ ଆଘ୍ରାଣ ଚୁଟ । ୬୮ ।

ପାଚିଲା ଆମ୍ବ ସୁରତ, ତୁହି ମଧୁବନ ମୁହିଁ ମାଗଣ ଲୋ
କୁଞ୍ଜବନେ ପାଏ ସ୍ୱତ । ୬୯ ।

ଗୁଆଭଙ୍ଗାଖିଲକାତ, କୃଷ୍ଣଯୋଟତଟାକେଉଜନମ ହେଲେ ଲୋ
କେତେ ଘଡ଼ ଥିଲା ସ୍ୱତ । ୭୦ ।

ଢିଙ୍କି ପଡ଼େ ଧମ ଧମ, ସାହେବ ସ୍ୱଜନଙ୍କ ବଡ଼ କଠିଣ ଲୋ
ହୀଙ୍କ ବହେ ଗମ ଗମ । ୭୧ ।

ପଥରସ୍ତମ୍ଭ ଖସିଲା, ଜାତନେବ ବୋଲି ପଠାଣ ଝୋକା ଜେ,
ଦୁଆର ମାଡ଼ ବସିଲା । ୭୨ ।
କୂଳରେ କାଟିଲ ଲଇ, ସମ୍ବଦନ କଥା ମନରେ ଥାଉ ଜେ,
ଏକାଦଟନ ନେବ ଦାଉ । ୭୩ ।
କୁହା ଯାଉଥାଏ ସିନା, ଭୁହାଇ ଭୁହାଇ ପୂଟ ଦେଉଥିଲେ,
ଲୁହା କ ହୁଅଇ ସୁନା । ୭୪ ।
ପାଇକଙ୍କ ବାଉଁଶ ବଙ୍କା, ପଢ଼ିଲେ ପଢ଼ିବ ଷାଠିଏ ଟଙ୍କା ଜେ
ଟୋକୁଟା ଦେହିଁ ଦେଖା । ୭୫ ।
କଳାଘୋଡ଼ାମୁଣ୍ଡେ ଜଉ, ଧଳିଲ ମନ କ ଯୋଡ଼ ହୋଇବ ଜେ
କେତେ କଅଁଳରେ କଥୁ । ୭୬ ।
ତଅଁର ଯେ ରଙ୍ଗାଇଲ, ତୋରମୋର୍ ଯେଉଁ ସ୍ୱବପୀରତ ଜେ
ଦଇବ ତା ଭଙ୍ଗାଇଲ । ୭୭ ।
ସ୍ୱଭଳ ଧଳକଲ ଝୋଁଇ, ବାଟଘର କଲ ଚୋହରପାଇଁ ଜେ,
ଢଳେ ପସ୍କରକୁ ନାହିଁ । ୭୮ ।
ଅଭ୍ରଆ ସ୍ୱଭଳ ପୋଷେ, ହାତ ୫୦ ଧର କହୁଯାଉଛୁ ଜେ,
ଧ୍ୱିରେ ରହିବ ମାସେ । ୭୯ ।
ତାଟଆରେ ଦେଇ ଦହ, ବାପି ଧୋବକୁଗା ପିନ୍ଧିବ ବୋଲି ଜେ
ଧୋବଣୀ ସଙ୍ଗରେ ସମ୍ମ । ୮୦ ।
ଧାନ ଫୁଲ ଉଡ଼ାଇଲ, ତୋର ଘରବାଟେ ଯାଆନ୍ତି ଧନ ଜେ
ଶତ୍ରୁପିନା ଡସ୍ୱଇଲ । ୮୧ ।
ଝିଟେକ ଝିଙ୍କଆବନା, ଖାଉଥିଲୁ କୁଆମଇତା ଶାଗ ଜେ,
ପୂର୍ବବ ଖଣ୍ଡିକ ଅନା । ୮୨ ।
ଅରୁଆ ସ୍ୱଭଳ ଷିଦ୍ଧ, ଘର ଶୋଧିବନ ଝୋଲେସ୍ୱ ଟାଟ ଜେ,
ପାଖ-ଶୋଧିବନ ସ୍ତ୍ରିସ୍ୱ । ୮୩ ।

କାଳିଆ ଘୋଡ଼ାର ଝାମ୍ପ, ରଜା ବଢେଇଲେ ଆଗେ ଗଡ଼କୁ ଯେ,
ରାଣୀ ଖାଇ ମଲେ ଆମ୍ବ । ୮୪ ।

ଚଟା ଲୁଚାଇଲେ ହାତେ, ଯାହାର ପାଇଁକି ଚୋରୁହାଇଲେ,
ସେ ଗଲା ବରଷ କେତେ । ୮୫ ।

କାଳିଆ କୁକୁର ହାଡ଼, ହାବୁଡେ ପଡ଼ିଲେ ମାରିବ ମାଡ଼ ଯେ,
ଘଡ଼ିକୁ ଗଣ୍ଡି ଛାଡ଼ । ୮୬ ।

କାଙ୍କଡ଼ ଧରିଲା କପି, ମାଙ୍କଡ଼ ଯାଉଛି ଯାତରା ଦେଖି ଯେ,
ଜଳ ପାଲିଙ୍କିରେ ବସି । ୮୭ ।

ଆନ୍ଧାରେ ଜୀବଜୀବନ, ପାନଖଣ୍ଡେ ଦେଲ ଉଖ ଜୀବନ ରେ,
ତୋଠାରୁ ନ ଛାଡ଼େ ମନ । ୮୮ ।

ଯାହା କରିନାହୁଁ ମୋତେ, ଛତ୍ରୀକନା ଖଣ୍ଡ ଛଡ଼ାଇନେଲୁ ଯେ,
ଏଡ଼େ ମାଘମାସ ଶୀତେ । ୮୯ ।

ପିଠାଶୁଖୁଆର ଆଖି, ଦାଣ୍ଡଘର ଝୋକା ମାରୁଛି ଅଖି ଯେ,
କୁମ୍ଭୀ ଗ୍ରଦର ଦେଖି । ୯୦ ।

କାଠକୁ କାଠ ମିଶାଇ; ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ରଥ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ଯେ,
ଘଣ୍ଟି ଘାଗୁଡ଼ି ବଜାଇ । ୯୧ ।

ଦେଉଳ ଉପରେ ଥାଳୀ, ନନା ଗୋସାଇଁକି ଭଳାସାଜୁଛଲୋ,
ପଇତା ଉପରେ ମାଳୀ । ୯୨ ।

ଲୁଣ୍ଡି ପିନ୍ଧଗଲ ହାତେ, ମୁଁ କାଠିଖାଇଛି ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦରୀ ଲୋ,
ସମସ୍ତେ ହସିଲେ ମୋତେ । ୯୩ ।

ଭଳମ୍ବସାଗର ଗଣ୍ଠି, ବଣିଆ ସଙ୍ଗରେ କଲୁ ପୀରତି ଲୋ,
ଗଲାଯାକ ଛେଷ୍କୁ କଣ୍ଠି । ୯୪ ।

କାଛ ପକାଇଲ ବେଙ୍ଗ, ରଙ୍ଗଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଚଅଙ୍ଗଚଙ୍ଗ ଲୋ,
ଚାଲିବାରେ ନାହିଁ ଢଙ୍ଗ । ୯୫ ।

ବାଆ ଭଲେ ବରଷିବ; ବରଷାକାଳରେ ଛାଡ଼ ଯାଉଛ ଦେଶ,
କଏ ସ୍କନ୍ଧ ପରଶିବ । ୯୬ ।
ତାଟିଆରେ ଦେଲ ଲୁଣ, ଅଣ୍ଟାରେ ଘାସ୍କୁତ ଝୁଂଅଣ ଝୁଂଣା ଲେ,
ଘୋଡ଼ା ଚମକାଇ ଆଣ । ୯୭ ।
ସିଡ଼ାରେ ବୋବାଏ ବଣି, ଅଧ ଚମ୍ପାଫୁଲ ଗାଧୋଇ ଯିବାଲେ,
ବରଷି ଅପୁଷ୍ଟ ପାଣି । ୯୮ ।
ପାଟଳ ପାମୁଛ ଦଣି, ବାନ୍ଧଦେଇଥିବ ଡ ଲମ୍ବ କସି ଲେ,
ବାଟରେ ଖାଇବୁ ବସି । ୯୯ ।
ପମ୍ବଡ଼ାହଖଣ୍ଡ ବଙ୍କା, ମତେ ଲଗାଁ କରୁ ମୁହଁଟ ବଙ୍କା ଲେ;
ଭାଲୁ ପିନ୍ଧାଇବ ଶଙ୍ଖା । ୧୦୦ ।
ପଥରହଡ଼ ଖସିଲ, ଝାସ୍‌ମନ୍ ତୋତାକୁ କେ ଘେନ ଗଲା ଲେ,
ବନସ୍ତରେ ରାବ ଦେଲ । ୧୦୧ ।
ଭଏ କେତେ କହ ନାହୁଁ, ପକାଇ ଦେଇଛୁ କାଆ ବଣକୁ ଲେ,
ଝିଅକଣ୍ଟା ବୋହୁନାହୁଁ । ୧୦୨ ।



ନାଲ ଲୋ; ତୋ କଥା ବୁ ଜାଣୁ ।
ତା ବେଳକୁ ହାଲୁକ ହାଲୁକ ମୋ ବେଳକୁ ଛାଣୁ । ୧ ।
ବରଷାରାତ, ଶୀତପାହାନ୍ତ୍ର, ଦୁଇପହରଆ ଖରା ।
ଏ ତନ ତବେଳେ ଯେ ବାହାର ଗଲ, ଗାବ ଥାଉଁ ଥାଉଁ ମଲ । ୨ ।
ସ୍ୱଚ୍ଛ ଉଚ୍ଛଣ, ମେଘଗରଜନ, ଭଲ ସାଙ୍ଗଥିଲ ତୁମ୍ଭଙ୍କ ।
କେଉଁ ନାଗ ତୁମ୍ଭ ମୁଖ ବାନ୍ଧଦେଲ, କଥା ନ କହୁଲ ଅମ୍ଭଙ୍କୁ ।
ଭଙ୍ଗାଙ୍ଗ ଦୁଙ୍ଗିରି, ଦାନ୍ତକାଠି କଲ; 'ଭଅ ଦୁଙ୍ଗି କଲ ବାହାଳି
ଏହବାଟେ ଯାଇ, କଥା ବୁ ନ କହୁ, ଗାତ ପାଟଯାଉ ତୋହର

ଗ୍ରଇଣ ଙ୍କେ ମାଇ ଗ୍ରଇ ନ;
ଯାହାର ପାଇଁ ଗେଲ୍ ଗରବ, ସେହ ପଡ଼ଜ ନାହିଁନ ।। ୫ ।
ଥେଇନ୍ମା, ମୁଁ ଯାହା କହଥିଲ ସେଇଆ;
ନାହିଁ କରୁ କରୁ ଖାଇ ଯାଉଛ, ଛଟେ ଛଟେ ବେହନ୍ମା । ୬ ।
ଶିଶୁକାଠ ପାଖେ ଶାଳ କାଠ;
ଗ୍ଲଲ ମଠକର ଉଦ୍ଧାଣ ନ କର, ଠିକଣା ହୋଇଛ ପାଣିଘାଟ ।୭
ମୃଣ୍ଡବାଳ ପିନା ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ ଥାଏ; ପାଚିଲେ ଉପୁଡ଼ଯାଏ ।
ଆଖିବାଳ ଉହେ ଛୋଟ ଛୋଟ ହୋଇ ନାନାରଙ୍ଗ ଦେଖୁଥାଏ ।୮
ବା, ମୂଠା କଲ; ବା; ମୁଠାକଲ; ବା କ ମୂଠାରେ ଉହୁବ ।
ଯେତେ ପରକାଟେର ବୁଝାଇ କହଲେ ପର କ ଆପଣା ହୋଇବ ।
ଅଖ ଗ୍ଲୁଥିଲେ; ଗାଡ଼ ଗ୍ଲୁଥାଏ; ବୁଲ୍ ପଡ଼ୁଥାଏ ମଇ ।
ଝପାର୍ ମଧ୍ୟରେ ଘର କରୁଥିଲେ ପଥର ପଡ଼ିଲେ ସହ ।୧୦।
କଣ୍ଟା ଫିରକ; ଏତେ ଗୁଣ ବୋଲ୍ ଜାଣିଥିଲ କ;
ବେଳହୁଁ ନ କହଲୁ ।
ଫୁଲ୍ ପଗ କର ଝେକ ଧରଥିଲୁ କସ୍ତ ପକାଇଲୁ ।୧୧।
ନୂଆ ଗଡ଼ୁ ବାହ ପିଉଳ ବନ୍ଧାଇ କେତେଗ୍ଲହୁଁ ଭୁ ଝୋଙ୍କାରେ ।
ଧନ ଖୋଳଘଡ଼ ପାଇନ୍ତ କର ତୋ ଘରେ ଶୋଇବ ଏକାରେ ।
ହାତ ଫୁଟୁଥିଲ ଝକର ମକର ପେଜ ପଡ଼ୁଥିଲ ତେଇଁ,
ଏହବାଟେ ଗଲ ମହିଆଁ ଢଅର ଛତା ଆଚ୍ଛୁଅଳ ଦେଇ ।୧୩।
ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ବଡ଼ାଇ; କାହାକୁ ଦଅନ୍ତ ଗୀଗ ଖିରସା,
କାହାକୁ ଦଅନ୍ତି ଗଡ଼ାଇ । ୧୪ ।
ଜଗନ୍ନାଥ ମହାମେରୁ; କାହାକୁ ଦଅନ୍ତ ଲତ ;
କାହାକୁ ଦଅନ୍ତି ଖାଉଆ ଝଡ଼ା ଭେଦାଇ ଝଙ୍କାଇ ମହୁ ।୧୫।

ଟୋକାଇ ପାଖରେ ଲୁଣ୍ଠାଇଟା ।
ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ ଦେଖି ଖାଇନାହିଁ ବୋଲି କଳି କରୁଅଛନ୍ତି ଝିଅମାନେ ଛିଟା ॥
ପତ୍ନୀର ବନ୍ଧୁମାନେ ନ;
ପାଚିଲା ଆମ୍ବକୁ ଯାହାରେ ପଡ଼ିଲେ ମଣିଷ ଚଳିବ କି । ୧୭ ।
ଗୁଆଖିଆ ଘର ପୁଅଟାଏ;
ବରଷକେ କଣେ ଗୁଆଟାଏ;
ଖାଇ ଖାଇ ପୁଣି ସେହି ସବୁନାହିଁ ଆଉ ରହିଅଛି ଅଧଟାଏ ।୧୮
କରୁଥିଲ ଯେଉଁ ପଠାମାନ;
ଟଙ୍କା ଅଧୁଲିର ପାନପାନ;
ବରଜାତ ଖାଇ ସନ୍ତୋଷହୋଇଲେ ପୁଣିଖୋଜୁଛନ୍ତିସେହିମାନ
ଫ୍ୟାସନ ରେ; ଶାକରପଟିକ ଚୂନା ହୋଇଗଲେ;
ତାହାର ମଧ୍ୟରୁ ଯାଇ କି ରେଖା । ୧୯ ।
ଫିରସ୍ତ ମାରଇ ଗ୍ଲସେ;
କାନ ମଲ୍ଲି କଣ୍ଠି ସଜାଇଦିଏ ଦିଅର ଶଶୁର ଆଗରେ । ୨୦ ।
ଚଙ୍ଗୁଚଙ୍ଗିଆ ମାଗୁର ଜଣ୍ଟି;
ହାଅରେ ନ ଥାଇ ବାଳ,
ଏ ତନଳ ସରତେ ନ ଯିବ, ଜୀଇଥିବ ଯେତେ କାଳ ! ୨୧ ।
ପର୍ଦ୍ଦା ସନ୍ଧ୍ୟ, ଢଡିପାଇଥିଲୁ ମଞ୍ଚି ନଈକୁ
ଧରି ଆଣିଥିଲ ତୋତେ ।
ଟକଣ ଗାଲରେ ମାହିଁସ ଲାଗିଲା ଜବାବ ଦେଉଛୁ ମୋତେ ॥
ଫଟା ମୃଦଙ୍ଗକୁ ଝଡ଼ା ଗାମୁଛ,
କାଣୀଦାସୀ ତହିଁ ନାଚୁଛି ।
ଅବୁଝା ସବାକୁ କେମାଇ ପାଞ୍ଚ ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା କରୁଛନ୍ତି ॥



ଢମାଳୀ ।

ଦୁଇ ସଖୀଙ୍କର—ପ୍ରଶ୍ନ—ଉତ୍ତର ।

ପ୍ରଶ୍ନ—ଅହିମସ୍ତକରେ ବସିଛନ୍ତି ହର,
ଈର୍ଷ୍ୟାପ୍ରିୟ ହେଲ ବଧବା ନାରୀ,
କହଦେବ ଏହା ଭାବ ।
ତେବେହିଁ ତୁମ୍ଭର ବଚନ ମାନିଣ
ଦାସୀ ପରି ମାନେ ଥିବ । ୧ ।

ଉତ୍ତର—ନଦୀବୃନ୍ଦି ହୋଇ ସର୍ପ ଭାସୁଥିଲ,
ତାପରେ 'ମଣ୍ଡୁକ' ଯାଇ ବସିଲ,
ବଧବା ହୋଇଲ 'ତାରା' ।
ବାଲି ମରିଥିଲ ସୁଗ୍ରୀବେ ବରିଲ,
ଶୁଣ ସେ ବଚନ ସାରା । ୧ ।

ପ୍ରଶ୍ନ—ଅତହିଁ କଠିଣ ପୁଣି ଯୁଗଳ ଶରୀର,
ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷ ହବେ ରହିଥାଏ ନିରନ୍ତର ।
ନାରୀମାନେ ତାହାଙ୍କୁ ହେ ବେଭାର କରନ୍ତି,
ସେ ଯୁଗଳ ମୂର୍ତ୍ତି ବସ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ଭକ୍ଷନ୍ତି ।
ଏମନ୍ତ ସେ କେ ଅଟଇ କହଦିଅ ବୁଦ୍ଧି,
ତୋ ପରିଗ୍ରହକାରୂପେ ରହିଥିବ ସୁଦ୍ଧି । ୨ ।

ଉତ୍ତର—ଜଣା ପଡ଼ିଗଲ ତୋର କଥାର ମରମ,
ଯା କହନ୍ତୁ ତୁଟିଲ ମୋ ମନର ଭ୍ରମ ।
'ଚକି' ବୋଲି ନାମ ତାର କହଦେଲି ସୁଦ୍ଧି,
ନିଃସନ୍ଦେହରୂପେ ଏବେ ବୁଝି ଥାଅ ବୁଦ୍ଧି । ୨ ।

ପ୍ରଶ୍ନ—ମୁଣ୍ଡ ନାହିଁ ପୁଣି ତାର ହାତ ଗୋଡ଼ କଣ୍ଟା,
ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଗିଳିବାକୁ କରେ ନାନାଛଟା ।
ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷ, ବାଳ, ବୃଦ୍ଧ ଯେତେକ ଅଛନ୍ତି,
ସେ ପଦାର୍ଥ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗୀ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛନ୍ତି ।
ସେ ପଦାର୍ଥ କାହିଁ କେଉଁଠାବରେ ମିଳିଲ;
ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ପାଇ ଝାଉକର ଯେ ଗିଳିଲ ।
ଏପରି ବିଷମ କଥା ଯେ କହିବ ମୋତେ,
ତାହା ଘରେ ଦାସୀ ପରି ଖଟୁଥିବି ନିତ୍ୟେ । ୩ ।

ଉତ୍ତର—କହିଦେବି ମୁହିଁ ସେହି କଥାର ଯେ ସନ୍ଧି,
ଅକାରଣେ କିମ୍ପା ତୁହି ହେଉଅଛୁ ଧନ୍ଦି ।
'କୁର୍ତ୍ତା' ବୋଲିଣ ତାକୁ କହନ୍ତି ଜଗତେ,
ହେଲ କି ନ ହେଲ ମନେ ବୁଝନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ । ୩ ।

ପ୍ରଶ୍ନ—ଅଛି ଏକ ପଦାର୍ଥ ଯେ ଅତି ଚମତ୍କାର,
ଯାହା ଦେଖେ ହୋଇଯାଏ ଖେଦ ପରିହାର ।
ଆଦର କରିଣ ଘରେ ସମସ୍ତେ ରଖନ୍ତି,
ଯେତେବେଳେ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ତାହାକୁ ଦେଖନ୍ତି,
କିଏ ସେହି କହିଦିଅ ମନର ହରଷେ,
ତା ଘରେ ଖଟିବି ମୁହିଁ ଛ ମାସ ବରଷେ । ୪ ।

ଉତ୍ତର—ଜାଣିଲି ମୁଁ ସେ ପଦାର୍ଥ ଅଟଇ 'ଦର୍ପଣ'
ସାଦରେ ଝିଅ ବୋହୂଙ୍କୁ କରନ୍ତି ଅର୍ପଣ ।
ଯା ଅସିଲ ମୋ ମନକୁ କହିଦେଲି ମୁହିଁ,
ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା ଏବେ କରୁଥାଅ ତୁହି । ୪ ।

ପ୍ରଶ୍ନ—ଅଛି ଏକ ପଦାର୍ଥ ଯେ ଜଗତମଧ୍ୟରେ,
ନୀଚଜାତିମାନେ ତାକୁ ରଖନ୍ତି ଯେ ଘରେ ।
ବିଶାଳ ଉଦର ତାର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଅଟଇ,
ପ୍ରତିଦିନ ଲକ୍ଷ ପ୍ରାଣୀ ଧରି ସେ ଭକ୍ଷଇ ।
କି ପଦାର୍ଥ ଅଟଇ ସେ କହିଦିଅ ମୋତେ,
ଦାସୀ ହୋଇ ଖଟିବି ତୋ ପାଦେ ଦିନାକେତେ ।

ଉତ୍ତର—ତୋ କଥାର ଅର୍ଥ ଯଦି କହିଦେବି ମୂର୍ଦ୍ଧି,
ମୋ ଦେହ ଛୁଇଁଣ କହି କସ ଦେବୁ ବୁଦ୍ଧି ।
ସେ ପଦାର୍ଥ ନାମ ଏବେ କହୁଅଛି ଶୁଣ,
ମୀନଧର୍ତ୍ତା 'ଜାଲ' ସେହି କହିଲି ତା ଗୁଣ । ୫ ।

ପ୍ରଶ୍ନ—ପବନରୁ ବଳି ଗତି ଅଟଇ ତହିଁର,
ତାକୁ କେହି ନ ଦେଖଇ ସେ ପୁଣି ଅଥିର ।
କ୍ଷଣକେ ଯାଉଛି ଜାତି କୁଟୁମ୍ବ ପଖର,
ପୁଣି କ୍ଷଣକରେ କାହିଁ ଫେରଇ ବାହାର ।
ଭଲ ମନ୍ଦ ବିଚାର କରଇ ସବୁଠାଇଁ,
ଧନୀ ବା ନିର୍ଦ୍ଧନ ପାଖେ ସର୍ବଦା ସେ ଥାଇ ।
କେ ବା ସେହି ଜନ ଅଟେ କହିଦିଅ ଭାବି,
ସର୍ବଦା ତୁମ୍ଭର ଦାସୀ ହୋଇ ଖଟୁଥିବି । ୬ ।

ଉତ୍ତର—ସଚରାଚର ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଜୀବଦେହେଁ ସେହି,
ରହିଛି ଗୁପ୍ତରେ 'ମନ' କହିଲି ବୁଝାଇ ।
ଦିଅ ମନରୁ ସନ୍ଦେହ ଯାହା ଏ କହିଲି,
ସମସ୍ତେ ମିଳିଣ ବୁଝି ହୋଇଲେ କି କୋହଳ । ୬ ।

ପ୍ରଶ୍ନ—ମୋଃ ଦେହ ପୁଣି ଦେହଙ୍ଗା ଦେଖିବାକୁ ଅଡ,
ତା ଗର୍ଭରେ ନାରାୟଣ କରୁଥାନ୍ତି ସ୍ଥିତ ।
ଦେଖିବାକୁ ସମସ୍ତେ ତାହାକୁ ଯାନ୍ତି ଧାଇଁ,
କେ ବା ସେ ଅଟଇ ଅବା ରହୁଥାଏ କାହିଁ ।
କହଦଅ ସହ୍ୟ ବୁଦ୍ଧି ନାମ ଜପ ତାର,
ରହିଥିବ ଚରଣରେ ହୋଇ ପରସ୍ପର ।୬।

ଉତ୍ତର—ପୁରୀ ଧାମେ ରହୁଥାଏ 'ରଥ' ସେ ଅଟଇ,
ପ୍ରତିବର୍ଷ ଜଗନ୍ନାଥ ପାଦେ ସେ ଘଟଇ ।
ସବୁ କହିଦେଲି ଏହା ହେଉଛି କି ନାହିଁ,
ନୋହିଲେ ଫେରାଇ ନେବ ମୋ କଥାକୁ ମୁହିଁ ।୭।

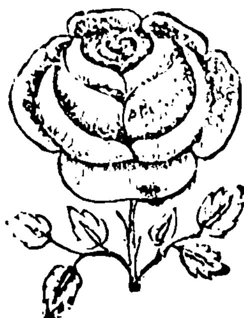
ପ୍ରଶ୍ନ—ଏକଦିନେ ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ ଦେବ ଗୁରୁଗୋଟି,
ସତ୍ୟ କରି ବସିଛନ୍ତି ପ୍ରଶ୍ନଟ୍ଟ ଉଠି ।
ନବଗୋଟି ମୁଣ୍ଡ ଅଛି ଊଣେଇଶ ନେତ୍ର,
ଅଷ୍ଟାଦଶ କର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ତିନିଗୋଟି ଗାତ୍ର ।
ଛଅ ପାଦ, ଚୌଦ ବାହୁ ଅଛଇ ଏମନ୍ତ,
ବୁଝି ଅର୍ଥ କର କଲି ନ ହେଉ ଯେମନ୍ତ ।୮।

ଉତ୍ତର—ଏ କଠିଣ ପ୍ରଶ୍ନ ସତ୍ୟ କାହିଁ ରଖିଥିଲୁ,
ଏତେକାଳେ ଏହା ମୋତେ ଦିଆଇ କହିଲୁ ।
ହେଉ ତେବେ ଶୁଣ ତୋର ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର,
'ଶିବ' 'ଶିବା' 'ରାହୁ' ପୁଣି 'ଶ୍ରୀକାର୍ତ୍ତିକେଶ୍ୱର'
ତୋ ହିସାବର ଅର୍ଥ ମୁହିଁ କରିଲି ପୂରଣ,
ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥ ଥାଇପାରେ ନୋହିଲି ସ୍ମରଣ ।୯।

ବୃହତ ଠଗମାଳକା ।

ରହିଲ ଅଦ୍ଭୁତ କଥା, ଆସ ଯିବା ସନ୍ଧ ।
ଆଉ ଅଟେନ ହେବା ପୁଣି ନାହିଁ ଦଣ୍ଡଦଉ ॥
ଏ ଠଗତମାଳୀ କଥା ହେଲ ସମାପନ ।
ପଢି ଶୁଣି ଭକେ ହୁଅ ଆନନ୍ଦିତ ମନ ॥

—ସମାପ୍ତ ।—



କଟକ, ଅରୁଣୋଦୟ ପ୍ରେସରେ ଛତ୍ୟାନନ୍ଦସାହୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୁଦ୍ରିତ ।